

Neviditelní: Rekordní inflace ohrožuje polovinu českých seniorů

86 % důchodců je odkázáno na penzi, ale inflace roste rychleji než důchody

Polovina lidí netuší, jaký bude mít důchod, třetina se penzi těší

Praha, 12. 4. 2022 – Podle hloubkové studie projektu [Neviditelní](#) až 889 000 Čechů patří mezi neviditelné seniory. Potýkají se s osamělostí, příjmovou chudobou nebo rezignací na život. Vzhledem k aktuálnímu růstu spotřebitelských cen se toto číslo může dramaticky zvýšit. Z dubnového průzkumu Neviditelných přitom vyplývá, že třetina lidí, kteří půjdou do penze v následujících deseti letech, nemá představu o výši svého důchodu, a zhruba 40 % lidí v aktivním ekonomickém věku se na penzi těší.

Lidí v důchodovém věku je v České republice 2,1 milionu a zdaleka nejsou homogenní skupinou. Patří mezi ně fit osmdesátníci, kteří lyžují, zahrádkaří nebo pracují. Na druhé straně mohou být nemocní a křehcí sedmdesátníci, kteří sotva zvládnou běžné denní úkony. Obdobné rozdíly jsou také ve finanční oblasti. Seniorský tudíž nelze vnímat stereotypně jako lidi, kteří potřebují pomoc.

Neviditelní jsou ti senioři, kteří mají nízké úspory i příjmy, jsou osamělí (zejména v případě ovdovění) a je pro ně obtížné přizpůsobit se rychle se měnícímu světu. Takových je přibližně 889 000 a právě jim se věnuje projekt Neviditelní. „Neviditelní nežijí důstojný život, ale sami si nedokážou nebo nechťejí pomoci. Společnost je příliš nevnímá. Očekáváme, že dnešní ekonomický i politický vývoj jejich problémy ještě znásobí. Na to se snažíme upozornit a pomoci stávající situaci změnit k lepšímu,“ vysvětluje Kateřina Jarošová, mluvčí společnosti Provident Financial, iniciátora projektu Neviditelní.

Koronavirovou krizi letos vystřídal krize drahoty

Stěžejní vliv na situaci seniorů má stát a veřejný sektor. „Do roku 2030 stoupne počet seniorů o 10 %, v absolutních číslech o 200 000 osob. Veřejný sektor musí rychle najít dlouhodobou vizi, jak těmto lidem pomoci zajistit si důstojné stáří. Nejde jen přenechat péči o seniory na zdravotní systém nebo pobytová zařízení. Taková péče je příliš nákladná a stát ji nedokáže ufinancovat,“ říká Aleš Rod, ekonom a ředitel CETA-Centra ekonomických a tržních analýz.

Rekordní inflace v posledních měsících vede k tomu, že stále více penzistů nevystačí se svým důchodem. „Růst indexu spotřebitelských cen přiměje vládu k dalším mimořádným valorizacím důchodů. 86 % českých seniorů je plně odkázaných na důchodový systém a ti lidé jednoduše nemají z čeho zaplatit základní věci,“ doplňuje Aleš Rod.

Příspěvky na vše a na nic

Státem organizovaný systém příspěvků a podpůrných opatření existuje, ale není příliš funkční. Roste tedy význam terénních sociálních pracovníků a neziskových organizací. O nich ale každý Neviditelný senior neví. „Jak stát může opravdu rychle a levně pomoci seniorům, je zlepšit komunikaci. Celý systém je pro ně natolik složitý, že než aby si například vyřídili příspěvek na bydlení, raději to vzdají. To jen přispívá k jejich vyčerpání a chudobě. Tady stát musí rychle zabrat,“ doplňuje Jaroslav Lorman ředitel organizace Život 90, která pomáhá seniorům žít důstojný život.

Neviditelnost podněcuje odcizení i zdravotní problémy

Kvůli dynamickému vývoji v posledních desetiletích ubývá mezigeneračního kontaktu. Penzisté se cítí nepotřební a na obtíž. Společnost se na ně musí přestat dívat jako na skupinu, kterou není třeba podporovat a stačí ji pouze tolerovat. „Snažíme se seniorům pomáhat, aby mohli své stáří prožívat podle svých představ a ve svém prostředí. Většina nechce dožívat v pobytovém zařízení. Zařizujeme pro ně a jejich blízké odlehčovací službu, tísňovou péči, poradny i aktivity, které je baví. Mají spoustu nápadů a chuť se realizovat. Jsme s nimi i tehdy, když je začínají zrazovat fyzické i psychické síly,“ doplňuje Jaroslav Lorman.

Důsledky neviditelnosti nejsou jen finanční. Psychické zdraví seniorů je dlouhodobě přehlíženým tématem. Až 75 % seniorů podle dat ČSÚ pociťuje dlouhodobou nemoc nebo zdravotní problém, velmi často psychického rázu. Eskaluje je ztráta vnitřní jistoty, pocit odloučení, depresivní myšlenky nebo strach. „Senioři by se měli snažit vybudovat si tzv. záchrannou síť kontaktů. Těm pak mohou zavolat, když na ně dolehne nelehká situace jako smutek, slabost nebo zdravotní komplikace,“ říká Kateřina Brikciová, krizová psycholožka ze společnosti Dirivitu. „Aktivní přístup k životu na penzi je dobrý, ale nemá smysl se nutit do aktivit, na které člověk nemá energii nebo chuť. Je důležité myslet na sebe a své potřeby. Na to řada starších lidí zapomíná,“ dodává Kateřina Brikciová.

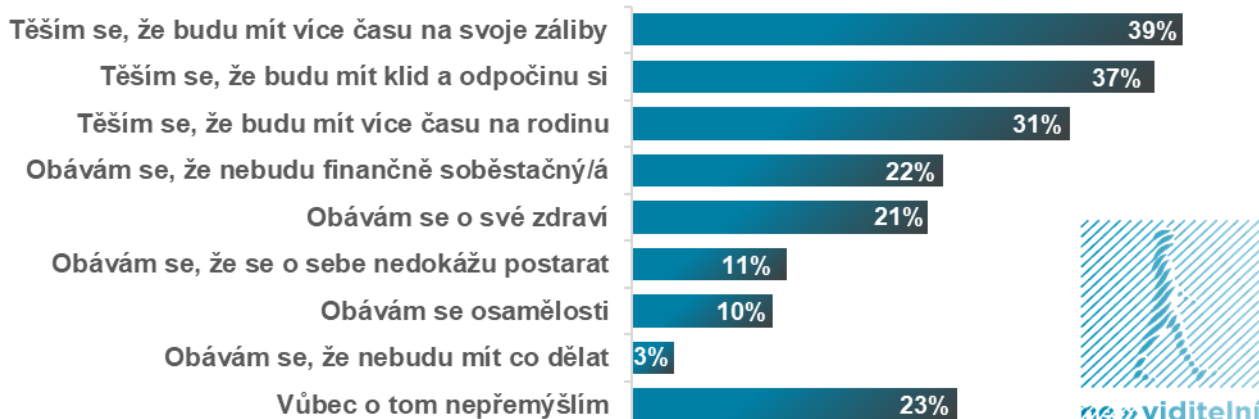
Senioři jsou zranitelní spotřebitelé

Koronavirové lockdowny napomohly ke zvýšení počítačové gramotnosti mezi seniory. Podle ČSÚ již téměř 50 % penzistů pracuje s internetem, kde na ně však zároveň číhá řada podvodníků. Je třeba stále pamatovat na tu druhou polovinu, která do online světa nepronikne a pro radu zajde raději do kamenné poradny.

„Z každodenního kontaktu se seniory víme, jak jsou zranitelní. Neustále se objevují nejrůznější podvodníci, tzv. „šmejdi“, kteří mají snahu zneužít zranitelnosti starších lidí a internet je pro ně přímo ráj. Ze zkušeností ale víme, že významná skupina starších lidí nadále řeší své spotřebitelské problémy raději offline. Senioři tvoří valnou většinu klientů kamenných poraden spotřebitelských organizací. Význam osobního kontaktu při poskytování pomoci spotřebitelům zůstává pro spotřebitele nadále podstatný“ říká Kryštof Kruliš, zakladatel Spotřebitelského fóra, které se věnuje propojování spotřebitelů, spotřebitelských organizací a veřejného a soukromého sektoru.

Lidé se na důchod těší a připravují

Jak přistupujete k období, kdy budete v důchodu?

Zdroj: Instant Research pro Provident Financial

Vše nasvědčuje tomu, že Češi v produktivním věku na stáří myslí. Většina z nás se na období penze těší a chce si ho užít s partnerem a rodinou. Téměř 30 % lidí dokonce uvažuje o možnosti odejít do předčasného důchodu.

Případné obavy mají lidé především z finanční nesoběstačnosti (22 %), na druhou stranu 56 % lidí nikdy nezjišťovalo, jaký budou mít jednou důchod. Pozitivní zpráva je, že 77 % Čechů tvrdí, že se na důchod finančně připravuje. Nejčastěji volí formu penzijního spoření (57 %), 23 % investuje na kapitálovém trhu, 20 % si pravidelně odkládá peníze. Varovné je však zjištění, že každý sedmý Čech ve věku nad 54 let tvrdí, že finanční přípravu na důchod zatím vůbec neřeší.

Naše doporučení, jak předejít Neviditelnosti v důchodu

Co mohou udělat senioři

Nebát se požádat o pomoc
Zapojit se do společenského života
Pokud má člověk chuť, tak se nebát pracovat
Přijmout své stáří
Dobré vztahy jsou klíč k hezkému podzimu života

Co může udělat stát

Využít fokusové skupiny při přípravě legislativy
Změnit výpočet předčasného důchodu
Zvyšovat kapacit služeb

Co mohou udělat lidé ve středním věku

Upravit si domácnost
Připravovat se dlouhodobě na penzi
Věnovat péči a respekt starší generaci
Doprovodit staršího člověka k lékaři či na úřad, pokud senior chce

Co mohou udělat firmy a zaměstnavatelé

Projevit toleranci
Podporovat neziskové a komunitní projekty
Umožnit větší flexibilitu zaměstnancům, kteří jsou v důchodu nebo před ním

O průzkumu

Průzkum pro společnost Provident Financial a projekt Neviditelní provedl na reprezentativním vzorku populace 800 lidí Instant Research / IPSOS v dubnu 2022.

O projektu Neviditelní

Cílem projektu je upozornit veřejnost na toto důležité celospolečenské téma a zlepšit životní podmínky Neviditelných. Projekt popisuje skupiny osob, kterých se neviditelnost týká a ukazuje její důsledky. Vyčísluje náklady nejen pro samotné Neviditelné, ale také pro veřejný sektor. Pro každou skupinu připravili odborníci sady doporučení, která pomohou k vystoupení z bludného kruhu neviditelnosti. Radí, jak mohou sami Neviditelní zlepšit svou situaci, co mohou udělat firmy jako zaměstnavatelé a jak by se měl změnit systém veřejné pomoci. Neviditelní jsou společným projektem společnosti Provident Financial, Spotřebitelského fóra a Centra ekonomických a tržních analýz CETA. Hlubkové rozhovory se zástupci Neviditelných prováděla společnost Confess. Na opatřeních a radách, jak mohou Neviditelní zlepšit svou situaci, se podílela psycholožka Kateřina Brikciová ze společnosti Dirivitu. Podrobné informace najdete na www.neviditelni.org.

